

CBaNP: Antropologia prawosławia – charakterystyka

Centrum Badań Antropologicznych nad Prawosławiem (CBaNP)

Antropologia prawosławia (1)

Za moment przełomowy dla wyodrębnienia się antropologii prawosławia z antropologii chrześcijaństwa uznajemy ukazanie się książki *Eastern Christians in Anthropological Perspective*, pod redakcją Chrisa Hanna i Hermanna Goltza (2010). Pada tu kluczowe spostrzeżenie tych badaczy, że „w odróżnieniu od zachodnich tradycji [chrześcijańskich] w naukach społecznych w naszym świecie nie zostały rozwinięte żadne paradygmaty, które analizowałyby wzorce wschodnie” (Hann, Goltz 2010: 3,8). Wschodnie chrześcijaństwo nie stało się też przedmiotem żadnej znaczącej debaty czy poważnych studiów podjętych przez wpływowego zachodniego filozofa czy badacza społecznego (Hann 2011:14).

Szliśmy, że sytuacja ta wpłynęła niekorzystnie zarówno na rozwój antropologicznych teorii religii, jak i wiedzy na temat związków prawosławia z różnymi praktykami życia społecznego. W teoriach tych prawosławie nie tylko jest „niedoreprezentowane”, lecz w ogóle nieuwzględnione, mimo że liczy ono obecnie ponad 200 mln wyznawców (Hann, Goltz 2010: 2). Według Hanna i Goltza społeczeństwa zachodnie wyparły ze swojej pamięci bliskowschodnie pochodzenie chrześcijaństwa (Hann, Goltz 2010: 8). Prawosławie jest obecnie postrzegane przez nie jako derywacja zachodniego chrześcijaństwa, mało znaczący jego odłam, „chrześcijaństwo peryferyjne”. Ułatwia to bowiem postrzeganie świata w kategoriach dualistycznych, gdzie Zachód i chrześcijaństwo są ze sobą utożsamiane i traktowane w politycznym dyskursie jako przeciwwaga dla cząsto traktowanego protekcyjnie i orientalizowanego Bliskiego Wschodu, kojarzonego niemal wyłącznie z islamem, choć jest to ewidentnie miejsce narodzenia się obu tych religii (Hann, Goltz 2010).

Zachodni badacze w swoich pracach w ogóle nie uznają prawosławia za istotny czynnik „genetyczny”, który do pewnego stopnia może wyjaśniać drogę rozwoju politycznego i ekonomicznego (Hann 2011: 15; Hann, Goltz 2010: 3). Hann i Goltz (2010: 14) proponują w związku z tym, by antropolodzy zajęli się rozpoznawaniem „odmiennych prawosławnych wzorców nowoczesności”, których genealogii doszukują się między innymi w pojmowaniu w prawosławiu samej teologii jako liturgicznego dyskursu między Bogiem a człowiekiem, koncepcji dialogiczności ludzkiej egzystencji, czy też bizantyjskiej symfonii wad. Zalecają, by badać je „w kontekście szeroko rozumianych instytucjonalnych zmian i z uwzględnieniem znaczenia relacji wadzy i ich konsekwencji dla zrozumienia nas samych” (Hann, Goltz 2010: 3). Do myśli tej powracają w swoim tekście kilkakrotnie. Twierdzą, że zdecentralizowana struktura organizacji Wschodnich Kościołów i wysoki stopień zgodności między nimi a wieckimi, narodowymi tożsamościami pozwala na podjęcie badań przystawalności kosmicznych (*cosmic*) i społecznych porządków.

Inspirując się tym podejściem, szliśmy jednak, że nadmierne podkreślanie znaczenia prawosławia dla zrozumienia życia społeczno-politycznego prawosławnych społeczeństw może prowadzić do esencjalizacji prawosławia i nadawania mu zbyt znaczącej roli, kosztem innych czynników w procesie rozumienia aktualnych procesów społecznych, politycznych czy ekonomicznych. Grozi to między innymi zbyt arbitralnym ustanawianiem ciągłości pewnych przekazów, odnajdywaniem mylnych, uproszczonych genealogii pewnych instytucji czy procesów społecznych...

[Do pobrania pdf \[1\]](#)

(1) **Antropologia prawosławia - Fragment artykułu Magdaleny Lubańskiej i Agaty Ładykowskiej PRAWOSŁAWIE – „CHRZEŚCIJAŃSTWO PERYFERYJNE”? O TEOLOGICZNYCH UWIKANIACH TEORII ANTROPOLOGICZNEJ I STRONNICZOŚCI PERSPEKTYW POZNAWCZYCH ANTROPOLOGII CHRZEŚCIJAŃSTWA „LUD” t. 97, 2013, s. 195-219.**

Powiązane materiały [CBaNP \[2\]](#)

Na skróty

- [Dziury](#)
- [Katalog biblioteki](#)

Adres URL ?ród?a: <https://etnologia.uw.edu.pl/cbanp-antropologia-prawoslawia-charakterystyka>

Odn?niki

[1] https://etnologia.uw.edu.pl/sites/default/files/antropologia_prawoslawia_na_strone-1.pdf

[2] <https://etnologia.uw.edu.pl/cbanp>